

De Europese Natuurherstelverordening

Samenwerking van Rijk, provincies en
gemeenten in het Nationaal
Natuurherstelplan

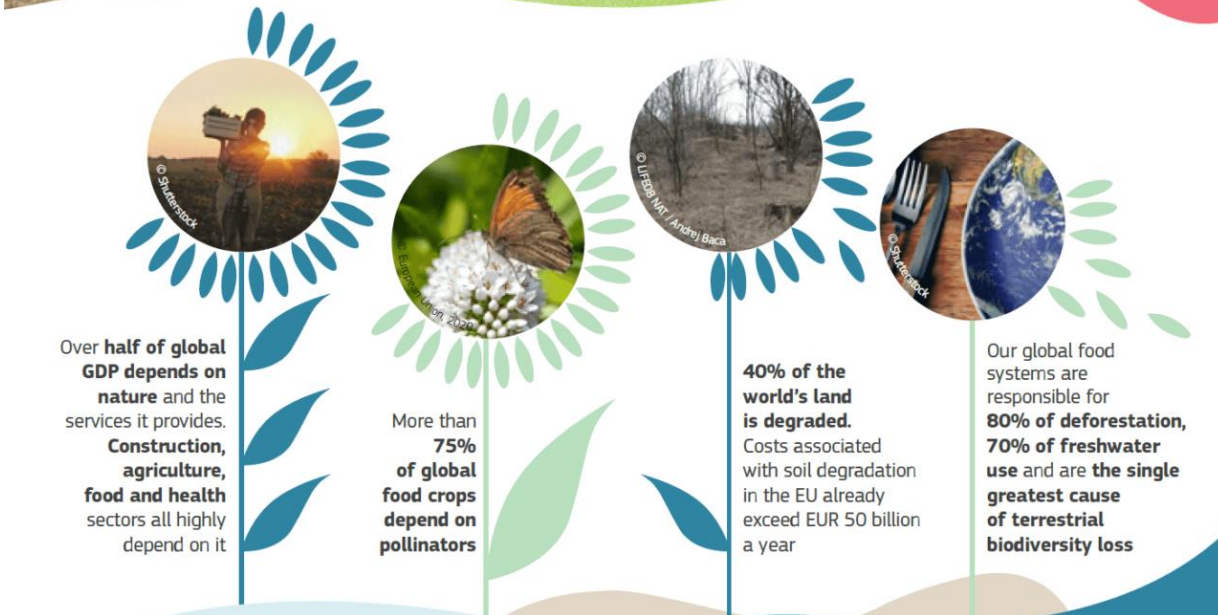

Nature Restoration Law

For people, climate, and planet

22 June 2022
#EUGreenDeal

© 2018 - LIFE14-NAT/00032

provincie limburg

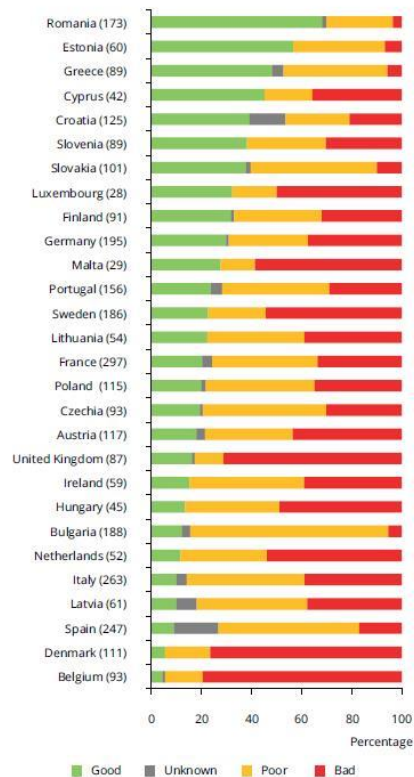

Europees wetgevingstraject

- Deel van EU Green Deal (2019) en Biodiversiteitsstrategie 2030.
- 81% van beschermde habitats in slechte staat (EU-rapport 2020).
- Commissie presenteert draft op 22 juni 2022.
- Jarenlange onderhandelingen met Raad en Parlement over bindende doelen.
- Goedgekeurd door Europees Parlement (12 juli 2024) en Raad (17 juli 2024).

Natuurherstelverordening: verordening (EU) 2024/1234 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2024 betreffende natuurherstel

Figure 3.8 Conservation status of habitats at Member State level

provincie limburg

Restoring nature, reducing pesticide use

European Commission
Commission européenne

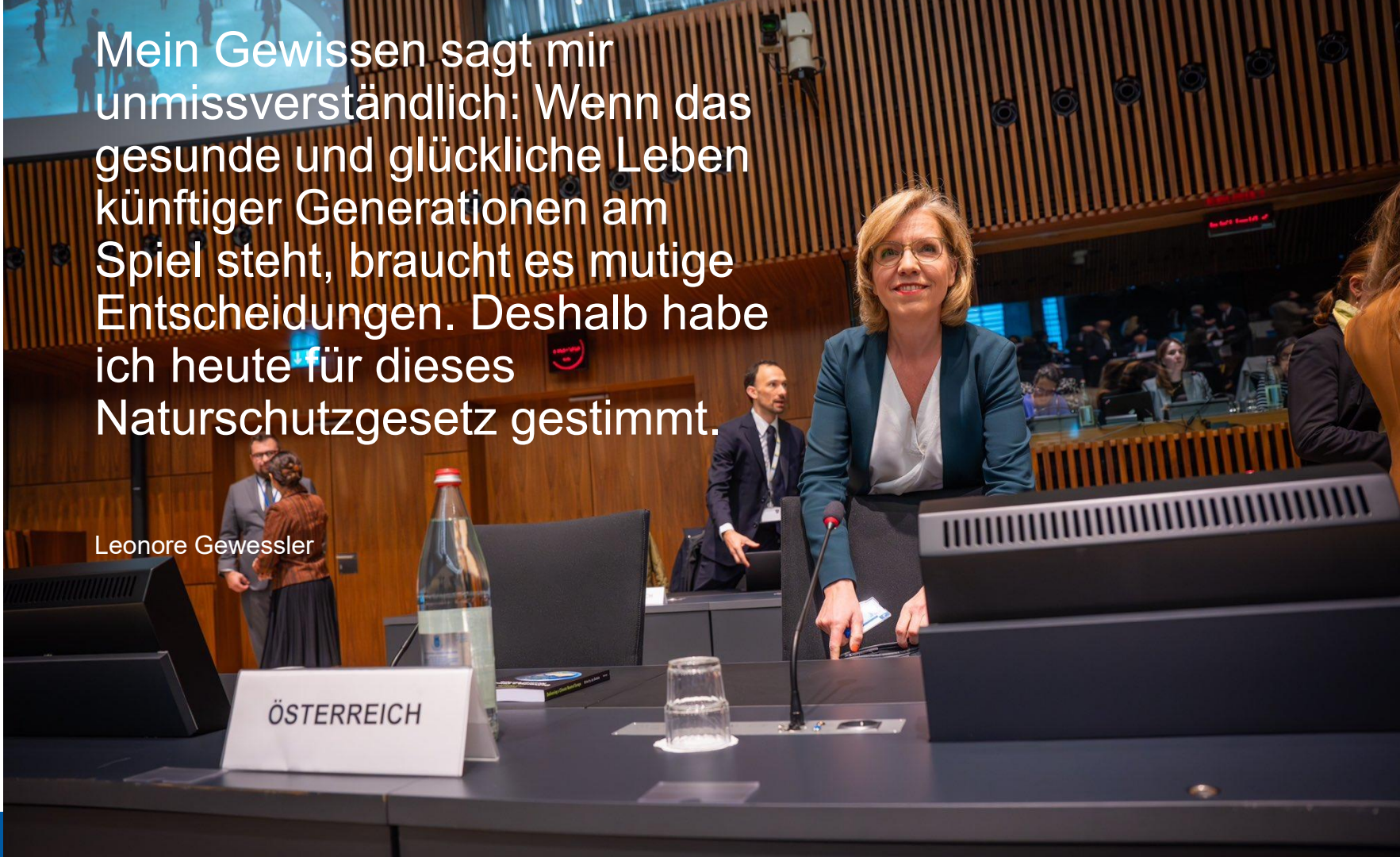

GreenDeal
Farm2Fork

Mein Gewissen sagt mir
unmissverständlich: Wenn das
gesunde und glückliche Leben
künftiger Generationen am
Spiel steht, braucht es mutige
Entscheidungen. Deshalb habe
ich heute für dieses
Naturschutzgesetz gestimmt.

Leonore Gewessler

ÖSTERREICH

Wat is het doel van de verordening?

- Herstel van diverse en veerkrachtige natuur in de EU, zowel op land als zee, door herstel van ecosystemen, habitattypen en soorten
- Bereiken van de EU-doelstellingen op het gebied van klimaatmitigatie en –adaptatie en bodemdegradatie
- Invulling van de internationale inzet in de EU op vlak van natuur, onder andere in het kader van het VN-Biodiversiteitsverdrag (CBD)

Wat regelt de Natuurherstelverordening?

- De verordening verplicht om doeltreffende maatregelen te treffen om de natuur te herstellen en niet te laten verslechteren.
- Oplopende doelstellingen om maatregelen te nemen voor land-(terrestrisch), kust-, zoetwater-en mariene ecosystemen die nu niet in goede toestand verkeren, voor 2030, 2040 en 2050
- Doelstellingen voor stedelijke-, landbouw-en bosecosystemen, rivieren en bestuivers

Overlap met bestaande richtlijnen en verdragen

1

Global Biodiversity Framework

- Internationaal (196 landen)
- Niet juridisch bindend
- Brede doelstellingen (herstel, educatie, financieel)

Overlap met:

Verschillen:

2

Europese Natuur-herstelverordening

- Europese Unie (27 landen)
- **Bindend**
- Specifieke doelstellingen gericht op ecosystemen

Overlap met:

Verschillen:

3

Vogel- en Habitatrichtlijn

4

Kaderrichtlijn Marien

5

Kaderrichtlijn Water

- + Doelstellingen uitgezet in de tijd (2030, 2040, 2050)
- + Vorm van verslechteringsverbod ook buiten Natura 2000

- + NHV valt binnen scope van de KRW

- + aanvullende doelen stedelijke-, landbouw- en boscosystemen en bestuivers

4

Opgaven voor lidstaten

- Art. 4 Terrestrische, kust- en zoetwaterecosystemen
- Art. 5 Mariene ecosystemen
- Art. 8 Herstel van stedelijke ecosystemen
- Art. 9 Herstel van rivieren en uiterwaarden
- Art. 10 Herstel van bestuiverpopulaties
- Art. 11 Herstel van agrarische ecosystemen
- Art. 12 Herstel van bosecosystemen
- Art. 13 Aanplant van 3 miljard extra bomen

Nationaal Herstelplan: art. 14 e.v.

- Iedere lidstaat moet een Nationaal Herstelplan indienen
- Er is een vast format, waarin lidstaten aangeven: hoe wordt voldaan aan de doelstellingen voor 2030
- Wat de verwachting is richting 2040 en 2050 (strategische doorkijk)
- De Europese Commissie ontvangt deze plannen in september 2026 in concept
- 6 maanden voor EC om commentaar te geven
- 6 maanden voor lidstaten om commentaar te verwerken
- September 2027: definitief

Ontwerp-Natuurplan

Programmaplan 'Samen, Sober en Realistisch'

- Proces voor opstellen van het **Natuurplan** (Nationaal herstelplan).
- Besluit van het Rijk met gemeenschappelijke afspraken over samenwerking.
- In samenspraak met overheden (mededepartementen, provincies en gemeenten) en maatschappelijke partijen in de betreffende sectoren

Uitgangspunten

- A. Effectieve en dekkende implementatie van de NHV zonder nationale koppen
- B. Meervoudig ruimtegebruik heeft prioriteit
- C. Uitvoerbaarheid van maatregelen, binnen een haalbaar tijdspad

“Vooraf aan uitvoering worden bestuurlijk afspraken gemaakt over de uitvoering zodat verwachtingen helder en uitvoerbaar zijn en medeoverheden en uitvoerders beschikken over de benodigde capaciteit, middelen, kennis en een realistische doorlooptijd van maatregelen. “

Wederkerige bestuurlijke afspraken

WEDERKERIGE BESTUURLIJKE AFSPRAKEN TUSSEN RIJK EN MEDEOVERHEDEN

 Rijksoverheid **Interprovinciaal Overleg**
van, voor en door provincies **UNIE VAN
WATERSCHAPPEN** **VNG**

Partijen / ondergetekenden,

- De Rijksoverheid, vertegenwoordigd door de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, J. van Essen, handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden.
 - o Hierna te noemen 'Rijk'
- Het Interprovinciaal Overleg, vertegenwoordigd door voorzitter BAC, J.C.J. Beemsterboer
 - o Hierna te noemen 'Provincies'
- De Vereniging Nederlandse Gemeenten, vertegenwoordigd door RWM-commissievoorzitter VNG, J.M. van Rees¹
 - o Hierna te noemen 'Gemeenten'
- De Unie van Waterschappen, vertegenwoordigd door bestuurslid UvW, E. den Hertog
 - o Hierna te noemen 'Waterschappen'

Wetgeving

NHV heeft directe werking, maar uitvoeringswetgeving verplicht om effectief uitvoering te geven

NHV is breder dan VHR-richtlijnen, vereist explicitering en uitbreiding in de Omgevingswet en lagere regelgeving.

Stelsel van de omgevingswet vormt de basis

Uitvoeringswetgeving:

1. bestuurlijk-organisatorisch (verdeling verantwoordelijkheden)
2. verplichting tot het nemen van maatregelen om significante verslechtering te voorkomen (artikel 4.11, 5.9 en 4.12,5.10)
3. mogelijkheid tot beoordeling op landelijk niveau (artikel 4.13)
4. de uitzonderingen voor bepaalde dwingende redenen van groot openbaar belang (waaronder artikel 6 hernieuwbare energie en 7 defensie).

Art. 4 Herstel habitattypen en soorten

4.1: Minimale oppervlakte van alle habitattypen, om toestand (“kwaliteit”) te verbeteren. Gebaseerd op totale oppervlakte 30% in 2030, 60 % in 2040 en 90 % in 2050.

4.4: Minimale oppervlakte van alle habitattypen om te realiseren, voor het behalen van een gunstige referentieoppervlakte: 30% in 2030, 60% in 2040 en 100% in 2050.

4.7: Leefgebied van Soorten: maatregelen die nodig zijn voor het bereiken van voldoende kwaliteit en kwantiteit van die habitats.

Art. 4 Herstel natuurlijke ecosystemen

‘Verbetergebod’ (4.11) voor gebieden waar natuurherstel plaatsvindt

- Gericht op het treffen van maatregelen om de natuur continu te verbeteren.
- Inspanningsverplichting op het te behalen resultaat.

‘Verslechtingsverbod’ (4.12) voor habitattypen en herstellende leefgebieden buiten Natura 2000

- Gericht op het treffen van maatregelen ter voorkoming van significante verslechtering.
- Zorgplicht om nadelige gevolgen tegen te gaan
- Aanpak drukfactoren

Art 4.7 Soorten

- Lidstaten moeten zorgen voor toenemende trend in kwaliteit & kwantiteit leefgebieden.
- Oppervlaktebehoefte wordt gekwantificeerd in Natuurplan.
- Veel soorten profiteren van bestaande maatregelen, maar dit is onvoldoende voor alle soorten.
- Analyse o.b.v. VHR-rapportage & Rode Lijsten → vaststellen prioritaire soorten en herstelbehoefte.
- Voorjaar 2026: aanvullende herstelopgave landelijk vastgesteld, opgenomen in Natuurplan en regionaal uitgewerkt met voortouwnemers.
- Aanvullende inzet in 1e natuurplan voor soorten in slechte, verslechterende toestand o.b.v. onderzoek kennisinstellingen.

Art 8 Stedelijke ecosystemen

- Tot en met 2030 geen nettoverlies in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden t.o.v. inwerkingtreding (augustus 2024).
- Vanaf 2031 een toenemende trend realiseren in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte, totdat een bevredigend niveau is bereikt
- Vanaf 2031 een toenemende trend realiseren in elk stedelijk ecosysteemgebied in de stedelijke boomkroonbedekking, totdat het bevredigend niveau is bereikt

Art 9 Rivieren en overstromingsgebieden

9.1 Inventariseer kunstmatige barrières, prioriteer verwijdering, bijdrage aan herstel 25.000 km vrijstromende rivieren in 2030, rekening houden met sociaal-economische aspecten

9.2 Maak een plan wegnemen van kunstmatige barrières die niet langer nodig zijn voor de opwekking van hernieuwbare energie, de binnenvaart, de watervoorziening, bescherming tegen overstromingen of andere gebruiksdoeleinden

9.3 Verbeter overstromingsgebieden

9.4 Verslechtingsverbod

Invulling art 9

Definitie “vrijstromend” vastgelegd in KRW guidance, ambitieus criterium: **NL levert mogelijk geen bijdrage**. Mogelijk tweede criterium om voortgang verbetering connectiviteit zichtbaar te maken. Discussie over kleinere rivieren.

Aansluiten bij doelen en systematiek van de KRW: sterk veranderde en kunstmatige wateren herstellen naar natuurlijk type, tenzij ‘significante schade aan functies’

9.3 “maatregelen om de natuurlijke functies van de betrokken overstromingsgebieden te verbeteren”
Loopt mee met:

- VHR (veel buitendijks gebied aangewezen, bij de Maas beperkt)
- KRW (bijv. aansluiting regionale beken op grote rivieren)

Nieuwe natuurambitie in samenhang met PAGW en RvR2.0

Afstemming met andere lidstaten (Grensmaas, Geul, Roer, Swalm, Niers)

Art 10: Herstel bestuiverpopulaties

- Effectieve maatregelen treffen om de achteruitgang van bestuiverpopulaties te stoppen uiterlijk in 2030.
- Om vervolgens een stijgende trend in te zetten tot een bevredigend niveau bereikt is.
- Het gaat om wilde bijen (waaronder ook hommels), zweefvliegen en dag-en nachtvliners.
- Lidstaten stellen zelf een bevredigend niveau vast op basis van de meest recente wetenschappelijke kennis en richtlijnen van de EU (voor 2030).

Aanpak art 10

- Meer inzet nodig voor bestuiverpopulaties, zowel generieke als gebiedsgericht.
- Goede samenwerking tussen overheden is nodig om de doelstellingen te halen.
- Ook kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en burgers kunnen een belangrijke rol spelen.
- Integrale maatregelen en samenhang met bestaand beleid en andere NHV artikelen (11, 12, 8,4).
- Aansluiten bij initiatieven die er al lopen (bijv. de Nationale Bijenstrategie, de kansenkaarten en Kleurkeur).
- Jaarlijks de bestuiverpopulaties landelijk monitoren met een methodiek voorgeschreven vanuit Europa.

Art 11: Landbouwecosystemen

- Artikel 11.1: Lidstaten nemen herstelmaatregelen om de biodiversiteit van landbouwecosystemen te verbeteren.
- Artikel 11.2: Op nationaal niveau een toenemende trend realiseren voor minstens twee van de drie indicatoren:
 - 2a: graslandvlinderindex
 - 2b: voorraad organische koolstof in minerale akkerbodems
 - 2c: percentage van het landbouwareaal met diversiteitsrijke landschapselementen
- Art. 11.3: boerenlandvogels
- Art. 11.4: herstellen organische bodems in de landbouw die bestaan uit ontwaterde veengebieden

Aanpak art 11

- Afbakening landbouwecosysteem: het landbouwareaal in het GLB met de daarin of daar aan grenzende landschapselementen
- Keuze uit 2 van de 3 indicatoren (11.2)
- Inventarisatie van huidige maatregelen: o.a. hectares herstelmaatregelen (zoals ANLb-pakketten)
- ANLb kan een rol vervullen voor graslandvlinders, boerenlandvogels, dooradering en klimaat.
- Koppeling extra budget Agrarisch Natuurbeheer aan indicatoren
- Generieke maatregelen door rijksoverheid in te zetten
- Monitoring van soorten via NEM, Vlinderstichting, SOVON, en van maatregelen via RVO, provincies en Boerennatuur

Art. 12 Bosecosystemen

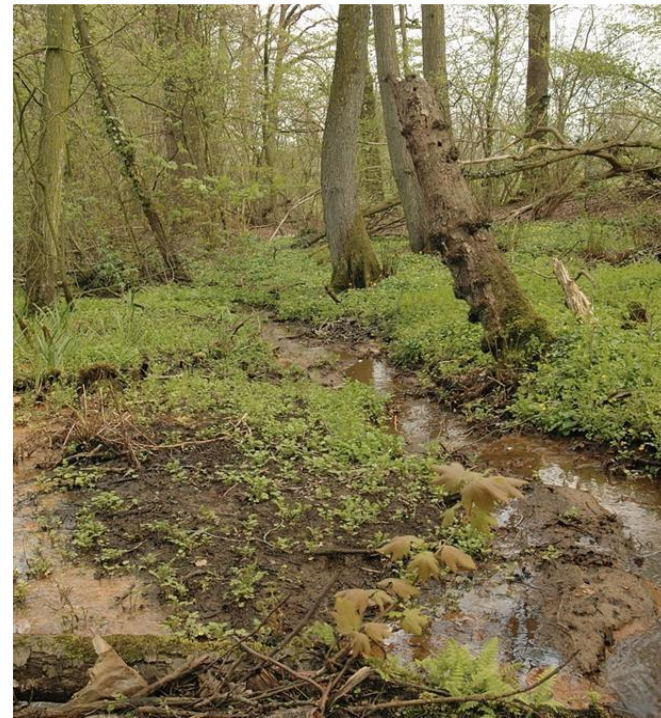
Treffen van herstelmaatregelen die nodig zijn om de biodiversiteit van bosecosystemen te vergroten

realiseren van een stijgende trend van de gemeenschappelijke bosvogelindex

realiseren van een stijgende trend van de volgende indicatoren in bosecosystemen:

- staand dood hout;
- liggend dood hout;
- het aandeel bossen met ongelijkjarige structuur;
- bosconnectiviteit;
- voorraad organische koolstof;
- het aandeel door inheemse gedomineerde boomsoorten;
- diversiteit aan boomsoorten.

Stijgende trend tot aan het bevredigende niveau

provincie limburg

Aanpak art 12

- NHV sluit aan op revitalisering bossenstrategie

Revitaliseringsmaatregel	Indicator Natuurherstelverordening							
	Staannd dood hout	Liggend dood hout	Ongelijkmatige leeftijds- opbouw	Bosver- bondenheid	Dominantie inheemse boomsoorte	Diversiteit boom- soorten	Voorraad koolstof	Bos- vogels
Stimuleren dood hout staand	+						+	+
Stimuleren dood hout liggend		+					+	+
Versterken structuur verticaal			+				+/-	+
Versterken structuur horiz.				+			+/-	+
Stimuleren menging						+	+	+
Inbreng loof / rijkstrooisel					+/-	0 tot +	+	+/-

- Inventarisatie maatregelen voor Natuurplan; bestaande provinciale plannen vertaald naar NHV opgave
- Ambities van provincies, geen vastgesteld beleid.

Art. 13 Bomen

Lid 1: Lidstaten streven ernaar bij te dragen aan de verwezenlijking van de minstens drie miljard extra bomen tegen 2030

Lid 2: Met inachtneming van ecologische beginselen; diversiteit, leeftijdsopbouw, inheems, lokaal–en klimaatadaptatief.

Doelstelling komt voort uit Europese biodiversiteitstrategie

Breed te interpreteren; geen verdeling per lidstaat

Artikel 4 & 8 t/m 12 dragen bij aan dit doel

Format vraagt om een inschatting van het totaal aantal bomen

provincie limburg

Ministeriële Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof

- 26 juni 2026 presentatie van het maatregelenpakket "Weer ruimte voor boer, natuur en bouw" van de Ministeriële Taskforce Landbouw, Natuur en Stikstof (onder leiding van LNVN-minister Jaimi van Essen)
- Stikstofuitstoot drastisch verlagen, natuurherstel realiseren en de vastgelopen vergunningverlening vlot trekken
- Omvangrijk pakket met een budgetreservering van 20 miljard euro
 - Wettelijke reductiedoelen per sector (richting 2035)
 - Normen op bedrijfsniveau (landbouw)
 - Zonering rond kwetsbare natuur (Natura 2000)
 - Financiële ondersteuning en stoppersregeling
 - Natuurherstel en vergunningverlening
- Natuurplan NHV

Natuurplan en Maatregelenpakket LNS

- De beleidsvoornemens overlappen voor een groot deel met de Europese natuurherstelopgave. De natuur staat in Nederland niet alleen onder druk door stikstof, maar ook door factoren als verdroging, versnippering en klimaatverandering. Het Natuurplan brengt al deze drukfactoren in kaart.
- De maatregelen uit de Taskforce (zoals de 500- en 1000-meterzones rondom Natura 2000-gebieden, de hydrologische aanpak tegen verdroging en het transitiebudget van 20 miljard euro) zijn voor een belangrijk deel de concrete invulling van het Natuurplan.
- Aanvullende aandacht is nodig voor de opgave voor stedelijke ecosystemen.

Doelstapeling

- De ruimte vraag vanuit de NHV botst mogelijk met andere prioriteiten, zoals de woningbouwopgave, de energietransitie en defensie-infrastructuur.
- Rol voor het Rijk om samenhang en haalbaarheid van ruimtelijke opgaven te coördineren
- Binnen lokale en provinciale gebiedsprocessen komen opgaven bij elkaar: synergie en complexe puzzels
- Opgaven uit de NHV zijn vaak goed met elkaar te combineren

Rol van de provincie

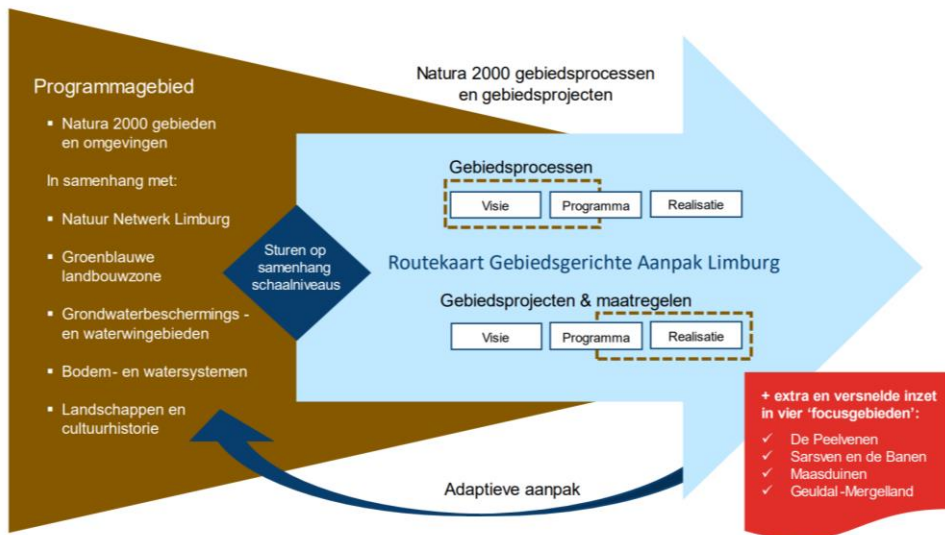
- Bovenlokale regie op de ruimte
 - Natuurnetwerk Limburg
 - Groenblauwe landbouwzone (met oa ecologische verbindingzones)
 - Verwevingsgebied
 - Primair landbouwgebied
- Verantwoordelijk voor het nemen van natuurmaatregelen
- Voortouw bij Natura 2000-gebieden

Uitvoering in het landelijk gebied

Limburgs offensief stikstof

- Basisaanpak voor alle Natura 2000-gebieden
- Limburgs offensief stikstof voorziet in gebiedsgerichte aanpak in vier 'focusgebieden'.

provincie
Limburg

Limburgs Offensief Stikstof

Samen aan de slag voor een
geborgde daling van stikstofemissie
en herstel van natuur en water
23 september 2025

provincie limburg

Rol van de gemeenten

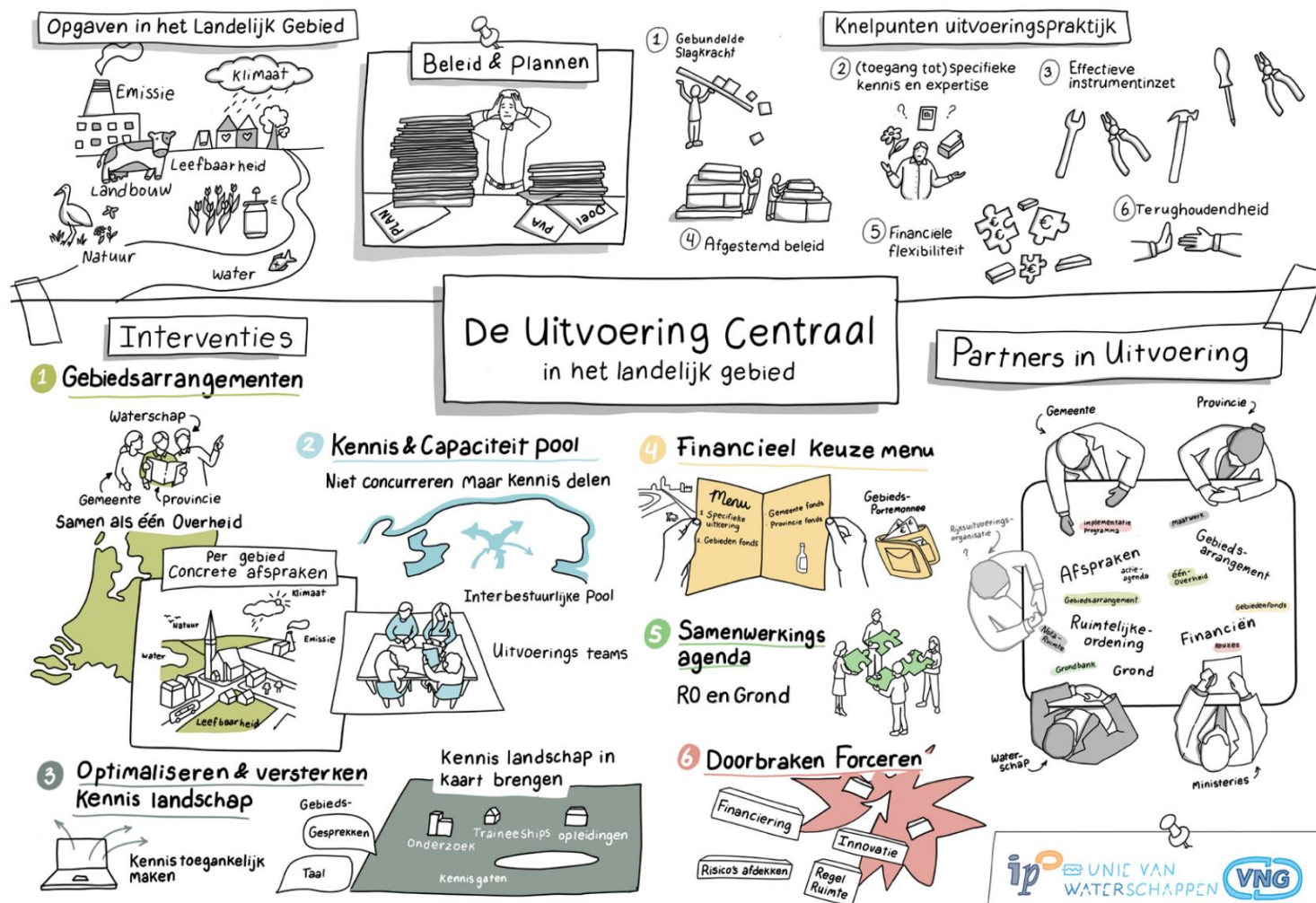
- De gemeente is de eerstverantwoordelijke overheid voor de directe inrichting en kwaliteit van de fysieke leefomgeving en voor de vertaling van abstracte opgaven van het Europa, Rijk en provincie naar een uitvoerbare werkelijkheid op lokaal niveau.
 - Omgevingsvisie
 - Omgevingsplan
 - Vergunningverlening
 - Regie in gebiedsprocessen en participatie
- De natuuropgave is onderdeel van het bredere omgevingsbeleid

Uitvoeringsaanpak landelijk gebied

- VNG, IPO en de Unie van Waterschappen hebben in juni 2026 een vernieuwde, gezamenlijke "Uitvoeringsaanpak Landelijk Gebied" voorgesteld
- Nodigen het Rijk uit om mee te doen
- Gebiedsarrangementen, regionale uitvoeringsteams en een landelijke expertpool zorgen voor gebundelde inzet van capaciteit, kennis en ervaring
- Financieel keuzemenu en een samenwerkingsagenda RO en grond.

A photograph of a forest in autumn. In the foreground, a large, moss-covered tree trunk leans from the right side. The ground is covered in fallen brown leaves. In the background, a body of water reflects the surrounding trees, which have vibrant orange and yellow foliage. The sky is overcast and grey.

Vragen?